

Informační zpráva za měsíc srpen 2020

Obsah zprávy

I. Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 3212/2019 ze dne 25. 2. 2020
Pracovní povinnosti v době pracovní neschopnosti [str. 2]

II. K judikatuře

Podrobnější informace k materiálům z části I. této zprávy [str. 2 až 3]

III. K některým vybraným otázkám

1) K otázce pasivní legitimace při uplatnění nároku na náhradu škody způsobené exekutorem
..... [str. 3 až 6]

2) K otázce přiznání náhrady nákladů právního zastoupení města ve sporu o náhradu škody s
advokátem [str. 6 až 7]

IV. Články a názory

1) Lhůty pro vydání rozhodnutí a ochrana před nečinností a průtahy ve správním řízení
..... [str. 7 až 10]

2) Právo oběti trestného činu na poskytnutí peněžité pomoci [str. 10 až 14]

V. Nové právní předpisy

Srpen 2020 (od částky 132 do 144 28.8. 2020) [str.14 až 15]

I.

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 3212/2019 ze dne 25. 2. 2020
Pracovní povinnosti v době pracovní neschopnosti

II.

K judikatuře

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 3212/2019 ze dne 25. 2. 2020
Pracovní povinnosti v době pracovní neschopnosti

Skutková podstata souzené věci

Žalobce, tajemník jedné z pražských městských částí, byl uznán dočasně práce neschopným. Lékař žalobci po čase dočasné pracovní neschopnosti **povolil vykonávat** některé lehčí administrativní a psychicky méně náročné úkony. Toho žalobce využil tak, že docházel ad hoc do úřadu a vykonával část svých pracovních povinností ze své funkce tajemníka, především konzultace, porady, účasti na formálním zasedání některých orgánů apod. Žalobce taktéž pověřoval jiné zaměstnance úřadu k vykonávání některých úkonů, které jinak příslušely žalobci.

Žalobci bylo následně doručeno odvolání z funkce tajemníka pro porušení povinností dle ustanovení [§ 81 odst. 5](#) v kombinaci s ustanovením [§ 103 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze](#), a to zejména porušení povinnosti jmenovat svého zástupce. Žalobce nejmenoval svého zástupce od svého jmenování do funkce tajemníka v roce 2007 až do roku 2015, kdy obdržel odvolání z funkce. Žalobce následně podal určovací žalobu, kterou se domáhal, aby soud určil, že odvolání z funkce je neplatné.

Jádro sporu spočívá v tom, zda je dočasné pověření zaměstnanců splněním povinnosti jmenovat zástupce tajemníka a jak důkladně musí být odvolání z funkce zdůvodněno.

Důležitější je však vedlejší otázka, které se Nejvyšší soud dotkl, a to **zda zaměstnanec může porušit pracovní povinnosti ve chvíli, kdy je uznán dočasně práce neschopným a z vlastní iniciativy osobně vykonává pro zaměstnavatele práci podle druhu práce sjednaného v pracovní smlouvě.**

Právní posouzení věci Nejvyšším soudem

Nejvyšší soud jako soud dovolací k tomuto konstatoval, že dočasná pracovní neschopnost je

jednou z důležitých překážek na straně zaměstnance, jejíž příčina spočívá v dočasné zdravotní nezpůsobilosti zaměstnance k výkonu práce. Zaměstnanec tak není povinen konat dle pokynů zaměstnavatele práci v dané pracovní době a dodržovat povinnosti, které mu vyplývají z pracovního poměru. Zaměstnavatel na druhou stranu není povinen zaměstnanci práci dle pracovní smlouvy přidělovat a platit mu za vykonanou práci mzdu/plat.

Co se ale stane v situaci, kdy se **zaměstnanec rozhodne navzdory své dočasné pracovní neschopnosti pracovní povinnosti stejně vykonávat**, jak je tomu právě ve výše popsaném řízení?

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že pokud zaměstnanec v době **své dočasné pracovní neschopnosti osobně vykonává svou práci**, bez ohledu na to, zda na základě pokynů (s vědomím) zaměstnavatele nebo ze zaměstnancovy vlastní iniciativy, **je povinen** při tom dodržovat povinnosti, které mu vyplývají z pracovního poměru (dodržovat předpisy vztahující se k vykonávané práci). Pokud by tak nečinil, dopustil by se porušení těchto povinností, což by mohlo v závažnějších případech vést až k ukončení pracovního poměru.

Touto argumentací Nejvyšší soud potvrdil obdobné závěry ze svých předchozích rozhodnutí (např. rozhodnutí ze dne 12.4.2005 sp. zn. [21 Cdo 1688/2004](#)).

Právní věta: *zaměstnanec, který je uznán dočasně práce neschopným a přesto koná dobrovolně svou práci, může být kázeňsky postihnut, nevykonává-li svou práci dobře.*

Celý text judikátu lze nalézt na

<http://kraken.slv.cz/21Cdo3212/2019>

ve spojení s článkem výkladu textu judikátu

<https://www.epravo.cz/top/clanky/pracovni-povinnosti-v-dobe-pracovni-neschopnosti-111591.html> (náhled 23.8. 2020)

III.

K některým vybraným otázkám

1) K otázce pasivní legitimace při uplatnění nároku na náhradu škody způsobené exekutorem

Ani exekutoři nejsou neomylní a mohou při výkonu svého povolání způsobit účastníku exekučního řízení majetkovou újmu ¹⁾. Může tedy nastat i takový případ, kdy je v rámci exekučního řízení způsobena škoda například povinnému tím, že exekutor nezapočetl částku, kterou mu odvedl peněžní ústav na základě vydaného exekučního příkazu na dluh povinného. Tím, že nedošlo ke snížení dluhu, vznikla povinnému škoda a její náhrady se povinný může domá-

Asociace občanských poraden, z.s.

Sabinova 287/3, 130 00 Praha 3

IČO 65998642

Tel: 284 019 220

Email: aop@obcanskeporadny.cz

www.obcanskeporadny.cz

hat. Z toho vyvstává otázka, **koho poškozený může v žalobě o náhradu škody označit jako žalovaného**, respektive kdo je pasivně legitimován k uspokojení takového nároku.

Až do 31.12.2012 byla odpovědnost exekutora upravena v ustanovení § 32 exekučního řádu tak, že „*exekutor odpovídá za škodu tomu, komu ji způsobil v souvislosti s činností podle tohoto zákona*“ [exekučního řádu], přičemž „*odpovědnost státu za škodu podle zvláštního právního předpisu tím není dotčena*“. Zvláštním právním předpisem je v tomto smyslu míněn zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) (dále jen „zákon o odpovědnosti za škodu“). Bylo tedy otázkou, jaký je vzájemný vztah odpovědnosti exekutora a odpovědnosti státu, neboť právní řád na ni odpověď neposkytoval, ani jednoznačně nestanovil přednost či dokonce výlučnost odpovědnosti státu před odpovědností exekutora. Takováto formulace § 32 tak nemohla mít za následek neúspěšné vymáhání nároku na náhradu škody po státu či exekutorovi z důvodu nesprávné pasivní legitimace. Až do uvedeného data tedy platilo, že odpovědnost exekutora a odpovědnost státu stála vedle sebe a záleželo jen na poškozeném, v tomto případě povinném, po kom se bude náhrady škody domáhat.

S účinností od 1.1.2013 však dle upraveného znění ustanovení § 32 exekučního řádu platí, že „*nestanoví-li zvláštní zákon jinak, odpovídá exekutor za škodu*“. Pro exekuční řízení zahájená po 1.1.2013 tak platí, že za škodu způsobenou exekutorem při výkonu exekuční činnosti, sepsování exekutorských zápisů a činnosti vykonávané z pověření soudu podle zákona o odpovědnosti za škodu ²⁾ se musí poškozený domáhat svého nároku **nejdříve po státu**. Odpovědnost státu tak se vztahuje na výše uvedené činnosti, zatímco exekutor sám odpovídá pouze za ostatní činnosti podle exekučního řádu, čímž může například být poskytování právní pomoci, provádění dobrovolných dražeb či úschovy prováděné k žádosti fyzických nebo právnických osob.

Výše uvedené rozlišování je i po sedmi letech od předmětné změny exekučního řádu stále aktuální, a to zejména s ohledem na skutečnost, že průměrná doba trvání celého exekučního řízení je 10 let ³⁾.

Otázku pasivní legitimace ve vztahu k exekučním řízením zahájeným před 1.1.2013 řeší přechodné ustanovení obsažené v *části druhé čl. IV bodu 1. zákona č. 396/2012 Sb.*, kde je výslovně uvedeno, že řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti novely se dokončí podle dosavadních právních předpisů, tedy ve znění před nabytím účinnosti předmětné novely. Toto potvrdil Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 28.4.2015 pod sp. zn. *30 Cdo 825/2014*, kde zároveň odkazoval na předchozí koncepci spočívající v tom, že ani jedna z odpovědností není upřednostněna a poškozený má možnost uplatnit náhradu škody vůči státu nebo vůči exekutorovi, případně vůči oběma současně ⁴⁾.

Otázkou pasivní legitimace se zabýval Nejvyšší soud i v nedávné době, kdy potvrdil možnost volby pasivní legitimace pro exekuční řízení zahájená před 1.1.2013, tedy že odpovědnost exekutora a státu za škodu ve smyslu ustanovení [§ 32 exekučního řádu](#) stojí vedle sebe ⁵⁾. V této souvislosti však zdůraznil, že tato opakovaně potvrzená koncepce **se již nevztahuje na exekuční řízení zahájená po uvedeném datu.**

Původní možnost volby pasivní legitimace byla pro poškozeného výhodnější, neboť mohl preferovat přímé uplatnění nároku na náhradu škody po exekutorovi před formalizovanějším postupem v případě uplatnění nároku na náhradu škody po státu.

Při uplatňování náhrady škody **vůči exekutorovi** se jedná o standardní postup **jako v případě jakékoliv jiné pohledávky**, tj. zaslání předžalobní výzvy a následně podání žalobního návrhu k věcně a místně příslušnému soudu.

Oproti tomu při uplatnění nároku na náhradu škody **způsobené exekutorem po státu** musí poškozený dodržet postup dle [zákona o odpovědnosti za škodu](#), kdy dle ustanovení [§ 14](#) zákona o odpovědnosti za škodu musí takovýto nárok být **nejprve uplatněn u příslušného orgánu**, kterým je v tomto případě Ministerstvo spravedlnosti.

Ministerstvo spravedlnosti má následně lhůtu **šesti měsíců** pro rozhodnutí, zda poškozenému přizná náhradu škody či nikoliv a zároveň pro jeho případné odškodnění. Teprve v případě, kdy Ministerstvo spravedlnosti poškozeného ve lhůtě šesti měsíců **neodškodní, se poškozený může obrátit se svým nárokem na soud**. Pokud by se poškozený obrátil na soud ihned, jde o nedostatek podmínky řízení, kterou sice odstranit lze, avšak soud do té doby nesmí rozhodnout o věci samé.

Závěr

Z výše uvedeného vyplývá, že **dřívější koncepce**, kdy poškozený měl možnost volby, po kom vymáhat náhradu škody způsobené exekutorem, **byla pro poškozeného výhodnější**, neboť se mohl žalobou obrátit na soud a vymáhat nárok na náhradu škody přímo po exekutorovi. V tomto také měl možnost podání návrhu na vydání předběžného opatření, kterým mohl ovlivnit kroky exekutora v probíhajícím exekučním řízení, a tím tak zabránit případné další škodě. Ve vztahu k exekučním řízením zahájeným **po 1.1.2013** již poškozený **tuto možnost volby nemá a musí uplatňovat nárok na náhradu škody takřka výhradně po státu**, a to způsobem stanoveným v [zákoně o odpovědnosti za škodu](#).

¹⁾ V rámci tohoto článku bude pro přehlednost používán termín „škoda“, jelikož se článek dotýká jak předchozí právní úpravy, jež užívala termínu „škoda“, tak současné právní úpravy, ve které je užíván termín „majetková újma“

²⁾ viz ustanovení § 4 odst. 1 zákona o odpovědnosti za škodu

³⁾ viz údaje uveřejněné k datu 23.10.2016 na oficiálních stránkách Exekutorské komory, k dispozici na adrese <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2225-jednostranne-snizeni-tarifu-bez-novely-exekucniho-radu-muze-vest-ke-korupci?w=>

⁴⁾ viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30.7.2008, sp. zn. 25 Cdo 970/2006

⁵⁾ viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30.1.2019, sp. zn. 30 Cdo 193/2017

Celý text článku lze nalézt na

<https://www.epravo.cz/top/clanky/pasivni-legitimace-pri-uplatneni-naroku-na-nahradu-skody-zpusobene-exekutorem-111619.html>

(náhled 23.8. 2020)

2)) K otázce přiznání náhrady nákladů právního zastoupení města ve sporu o náhradu škody s advokátem

Ústavní soud a obecné soudy setrvale judikují, že **nebude-li v civilním řízení městem prokázán opak, nejsou náklady na zastoupení advokátem nákladem účelně vynaloženým a jako takové je nelze proto městu přiznat**. Město tudíž musí v konkrétním případě doložit, v čem spočívá jedinečnost, unikátnost, složitost případu vyžadující si právní pomoc advokáta a proč nelze zastoupení řešit interními právníky města. Pravidlem je tedy nepřiznání náhrady těchto nákladů, jejich přiznání je naopak výjimkou z tohoto pravidla. V rozsudku *Vrchního soudu v Olomouci* sp. zn. 8 Cmo 55/2020, ze dne 27. 5. 2020 můžeme narazit právě na takovou výjimku.

Žalobce (město Nový Jičín) jsa zastoupen advokátem vedl úspěšně spor o náhradu škody vůči advokátovi, nicméně soud prvního stupně mu s odkazem na shora zmiňovanou judikaturu nepřiznal náhradu nákladů právního zastoupení.

Žalobce se proto odvolal. Podle jeho názoru je odůvodnění napadeného rozhodnutí v tomto směru nesprávné. Žalobce měl úspěch v celém předmětu řízení, a nikoliv snad jen v jeho pře-

važující části. Úvaha soudu prvního stupně, že zastoupení žalobce advokátem nebylo nezbytné a náklady s ním spojené nejsou účelně vynaloženy, pak není přiléhavá. Žalobce není statutárním městem a nemá k dispozici žádné osoby, které by jej mohly v takto složitém řízení plnohodnotně zastupovat, a proto byl nucen vyhledat právní služby advokáta. Napadené rozhodnutí by proto mělo být změněno ve výroku II. tak, že žalobci bude přiznáno rovněž právo na náhradu nákladů řízení vzniklých sjednáním zastoupení advokátem.

Asociace občanských poraden, z.s.

Sabinova 287/3, 130 00 Praha 3

IČO 65998642

Tel: 284 019 220

Email: aop@obcanskeporadny.cz

www.obcanskeporadny.cz

Odvolací soud dal žalobci za pravdu, když konstatoval: „*Spory o náhradu škody způsobené advokátem zpravidla nelze označit za jednoduché, protože podstatou procesní obrany žalovaného je takřka bezvýjimečně tvrzení, že žalobce by v řízení neměl úspěch i nebýt pochybení advokáta, které bylo důvodem vzniku škody, a žalobce by tedy měla v řízení zastupovat osoba, která je s to konkurovat žalovanému jako právnímu odborníkovi, obzvlášť je-li předmětem řízení tak vysoká částka, jako v tomto řízení. Ze zprávy MěÚ v Novém Jičíně je zřejmé, že BP nedisponoval zaměstnanci s ukončeným vysokoškolským vzděláním v oboru Právo, a na tomto místě je vhodné připomenout, že škoda byla způsobena žalovaným právě jako advokátem pověřeným BP k zastupování v řízení s M. P. Situace se zásadně nezměnila ani poté, co došlo k právnímu nástupnictví na straně žalobce, již proto, že spor již probíhal a orientace byla proto ztížená. Je pak nutno vyjít z toho, že je právem účastníka dát se v řízení zastoupit advokátem a za jeho zneužití může být považována pouze situace, kdy je zastoupení advokátem zřejmě nadbytečné, zejména v bagatelních a právně jednoduchých sporech, jako je např. spor o dlužné nájemné, nezaplacenou pokutu za černou jízdu apod. Podle názoru odvolacího soudu proto nelze považovat sjednání zastoupení advokátem v řízení za zneužití práva.*“

Nákladový výrok (kterým nebyly žalobci přiznány náklady právního zastoupení) tudíž **správný není**.

Celý text článku lze nalézt na

<https://www.epravo.cz/top/clanky/priznani-nahrady-nakladu-pravniho-zastoupeni-mesta-ve-sporu-o-nahradu-skody-s-advokatem-111536.html>

(náhled 23.8. 2020)

IV.

Články a názory

1) Lhůty pro vydání rozhodnutí a ochrana před nečinností a průtahy ve správním řízení

Lhůty pro vydání rozhodnutí ve správním řízení jsou stanoveny v *§ 71 správního řádu*. Podle tohoto ustanovení platí, že správní orgán je povinen vydat rozhodnutí bezodkladně, nejpozději do 30 dnů od zahájení řízení [*§ 71 odst. 1, 3 písm. a) správního řádu*].

K uvedené 30 denní lhůtě se **připočítává doba (dalších) až 30 dnů**, jestliže je zapotřebí nařídit ústní jednání nebo místní šetření, je-li třeba někoho předvolat, někoho nechat předvést nebo doručovat veřejnou vyhláškou osobám, jimž se prokazatelně nedaří doručovat, nebo jde-li o zvlášť složitý případ. K 30 denní lhůtě se dále připočítává doba nutná ke zpracování znaleckého posudku, doba nutná k doručení písemnosti do ciziny nebo doba nutná k tzv. dožádání [*§ 71 odst. 3 b) správního řádu*].

V praxi dochází ze strany správních orgánů poměrně často k **nedodržování** těchto lhůt. Průtahy na straně správních orgánů mohou vznikat tím, že správní orgány rozhodnutí ve věci ve stanovené lhůtě jednoduše „nestihnou“ vydat. V řadě případů však mají průtahy pro účastníky správních řízení (aspoň z počátku) méně zjevnou formu, kdy správní úřady řízení **přerušují**, a to buď pro vady žádosti (návrhu na zahájení příslušného správního řízení) nebo i z jiných důvodů, aniž by však byly objektivně splněny zákonné předpoklady a podmínky pro takový postup.

Setkáváme se s případy, kdy v důsledku těchto (i opakovaných) přerušení řízení ze strany správních orgánů si klienti teprve po určité době uvědomí, že navzdory uplynulé době je rozhodnutí v jejich věci stále v nedohlednu a teprve v této chvíli chtějí věc řešit a právně se bránit. To však může být již pozdě.

Každý účastník správního řízení má k dispozici prostředky ochrany proti nečinnosti správního orgánu, a to dle správního řádu, a nedosáhne-li ochrany dle správního řádu, následně ze strany správních soudů dle soudního řádu správního. Použití těchto prostředků však má svá pravidla a jsou s nimi spojeny také lhůty. Správně zvolená strategie obrany je v takovém případě naprosto klíčová. Pro zachování možnosti úspěšně se domoci ochrany ze strany správních soudů (kdy zejména při závažnějších případech boje „s větrnými mlýny“ podání žaloby představuje jediný účinný nástroj, jak správní orgán k vydání rozhodnutí přimět) je totiž nutné nejprve podat **žádost o uplatnění opatření proti nečinnosti** dle *§ 80 správního řádu*. Bezvýsledné vyčerpání této možnosti ochrany dle správního řádu, jak je rozvedeno dále v tomto textu, představuje nutný předpoklad pro následné (a samozřejmě taktéž včasné) podání **žaloby na ochranu proti nečinnosti** podle ust. *§ 79 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní*. Lhůta pro podání žaloby je přitom **jeden rok**. Lhůta počíná ode dne, kdy ve věci, v níž se žalobce domáhá ochrany, marně proběhla lhůta stanovená pro vydání rozhodnutí, a není-li taková lhůta stanovena, ode dne, kdy byl žalobcem vůči správnímu orgánu nebo správním orgánem proti žalobci učiněn poslední úkon. **Zmeškání** této lhůty přitom **nelze prominout**.

Důsledky nesprávně zvolené strategie lze pak ukázat na reálném případě, kdy se žadatel ve správním řízení bránil průtahům tím, že proti usnesení o přerušení řízení podal odvolání (o možnosti podat odvolání byl správním orgánem také poučen, neboť se jedná o rozhodnutí, proti němuž odvolání dle správního řádu podat lze). Následně, a to v době trvání odvolacího řízení (v němž posléze ani odvolací orgán ve věci nezjednal nápravu), došlo k marnému uplynutí lhůty pro podání žaloby na ochranu proti nečinnosti.

Výše popsaný případ je třeba vnímat v kontextu judikatury správních soudů, která vychází z platné právní úpravy, a podle níž účastník řízení jistě může podat odvolání proti usnesení správního orgánu o přerušení řízení (...), prostředkem ve správním řízení, který je zásadně nutno vyčerpat před podáním nečinnostní žaloby a vůči němuž je soudní ochrana před nečinností správního orgánu subsidiární, je **žádost o uplatnění opatření proti nečinnosti** podle

§ 80 odst. 3 poslední věty správního řádu a nikoliv odvolání proti usnesení o přerušení správního řízení [k tomu srov. rozsudek *Nejvyššího správního soudu* ze dne 12.4.2013, č.j. *5 Ans 4/2012 - 20*]. Současné platí, že (ne)důvodnost přerušení řízení lze namítat (a věcně přezkoumávat) v řízení na ochranu proti nečinnosti dle soudního řádu správního [k tomu srov. např. usnesení rozšířeného senátu *Nejvyššího správního soudu* ze dne 14. 1. 2014, č.j. *7 Ans 10/2012-46. Sb. NSS 3013/2014*]. Mají-li soudy efektivně poskytovat ochranu těm, kteří se brání proti průtahům ve správním řízení způsobeným nečinností správního orgánu, není dle judikatury možné připustit, aby správní orgány mohly svoji případnou nečinnost eliminovat zneužitím institutu přerušení správního řízení, a zablokovat tak zásah soudu, neboť je představitelné, že i to může být nezákonnou nečinností [tamtéž]. Řízení na ochranu proti nečinnosti dle soudního řádu správního je přitom jedinou možností, jak se nezákonnému přerušení řízení bránit před soudy. Důvodnost přerušení řízení lze totiž přezkoumat pouze v rámci ochrany proti průtahům, vlastní usnesení o přerušení řízení jako nezákonné rozhodnutí nelze přezkoumávat k žalobě proti rozhodnutí správního orgánu. Rozhodnutím správního orgánu o přerušení řízení se toliko upravuje vedení řízení [*§ 70 písm. c) s. ř. s.*], žaloba proti takovému rozhodnutí (resp. proti rozhodnutí odvolacího orgánu, jímž by odvolání bylo zamítnuto) by byla **nepřípustná** ve smyslu *§ 68 písm. e) s. ř. s.* a byla by z tohoto důvodu správními soudy odmítnuta.

Na jakoukoli nečinnost, byť formálně je řízení správním orgánem přerušeno, je tedy třeba reagovat v souladu s ustanoveními správního řádu o ochraně proti nečinnosti a s ohledem na běh lhůty k podání žaloby na ochranu proti nečinnosti. Ve všech těchto případech se uplatňuje shora uvedená lhůta jednoho roku k podání žaloby, po jejímž uplynutí bude žaloba na ochranu proti nečinnosti již považována za **opožděně podanou** a bude soudem odmítnuta. Byť s výjimkami, např. s tou výjimkou, že přerušení řízení bylo nejprve důvodné a teprve následně dojde k průtahům. Lhůta k vydání rozhodnutí (od níž se odvíjí i lhůta pro podání žaloby) totiž neběží, je-li správní řízení důvodně přerušeno.

S ohledem na délku lhůty k podání žaloby je třeba dobře vyhodnotit také zákonné lhůty pro vyřízení žádosti o opatření proti nečinnosti před správním orgánem, které sice žalobce musí využít jako podmínku pro přístup k soudu, avšak současně se o dobu vyřizování tohoto opatření žalobní lhůta **neprodluhuje**.

Žalobu přitom **nelze úspěšně podat ani předčasně, tedy před uplynutím lhůt pro vyřízení žádosti o opatření proti nečinnosti**, s čímž se lze v praxi také setkat (a některé senáty Nejvyššího správního soudu takovou praxi dříve také připouštěly). Podmínka bezvýsledného vyčerpání prostředků ochrany proti nečinnosti v řízení před správním orgánem musí být **splněna již k okamžiku podání žaloby**. K výše uvedené otázce již nyní existuje sjednocující judikatura rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu, kde se uvádí: „Pouze ten, kdo před podáním žaloby (v případě řízení vedeného podle správního řádu) podal žádost o uplatnění opatření proti nečinnosti a zároveň jeho žádosti **nebylo vyhověno (t.j. nadřízený správní orgán**

vydal usnesení o nevyhovění žádosti podle § 80 odst. 6 věty druhé správního řádu, popř. ve třicetidenní lhůtě o žádosti nerozhodl), vyčerpal tento prostředek bezvýsledně. Teprve v tomto případě je jeho žaloba přípustná“ [k tomu srov. rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 5. 2016, č.j. 5 As 9/2015-59].

Celý text článku lze nalézt na

<https://www.epravo.cz/top/clanky/lhuty-pro-vydani-rozhodnuti-a-ochrana-pred-necinnosti-a-prutahy-ve-spravnim-rizeni-111616.html>
(náhled 24.8. 2020)

2) Právo oběti trestného činu na poskytnutí peněžité pomoci

Některé oběti trestných činů mají nárok na poskytnutí peněžité pomoci. Jde o státem poskytovaný finanční příspěvek určený k překlenutí zhoršené sociální situace oběti anebo k úhradě nákladů spojených s poskytnutím odborné služby zaměřené na nápravu vzniklé nemajetkové újmy. Vzhledem k účelu této podpory je příspěvek často poskytován již v průběhu trestního řízení, přičemž není rozhodné, zda je známa konkrétní osoba pachatele. **Žádost musí být podána ve dvouleté prekluzivní lhůtě, která začíná běžet dnem, kdy se oběť dozvěděla o újmě způsobené trestným činem.**

Zákon č. 45/2013 Sb., zákon o obětech trestných činů (dále jen „zákon“), přiznává některým obětem trestných činů právo žádat o peněžitou pomoc poskytovanou státem k překlenutí zhoršené sociální situace oběti anebo k úhradě nákladů spojených s poskytnutím odborné služby zaměřené na nápravu vzniklé nemajetkové újmy. Tento nárok nemají všichni poškození v trestním řízení, dokonce ani všechny oběti trestných činů tak, jak je vymezuje zákon ve svém § 2. Peněžitou pomoc mohou žádat pouze **oběti, kterým bylo v důsledku trestného činu ublíženo na zdraví nebo způsobena těžká újma na zdraví, dále pak osoby pozůstalé po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela.** Oprávněnými osobami jsou taktéž **oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (§§185 - 193b trestního zákona)** a **dítě, které je obětí trestného činu týrání svěřené osoby dle § 198 trestního zákoníku**, za podmínky že těmto osobám nebo dítěti vznikla nemajetková újma.

Zákon definuje **ublížení na zdraví** pro účely poskytnutí peněžité pomoci odlišně od trestního zákoníku. Ublížením na zdraví se dle zákona rozumí takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje nejméně po dobu tří týdnů obvyklý způsob života oběti a který vyžaduje lékařského ošetření. Znesnadnění obvyklého způsobu života oběti nezávisí pouze na její pracovní neschopnosti, ale obecně na omezení způsobu života ve sféře společenské, rodičovské, kulturní, aj. Takto vymezená definice pojmu ublížení na zdraví značně zužuje rozsah poškozených, jimž bylo ublíženo na zdraví dle ustanovení trestního zákona, který vymezuje dobu trvání

poruchy na zdraví nebo onemocnění jinak - „*nikoliv jen po krátkou dobu*“. Na základě konstantní judikatury je za dobu *nikoliv jen po krátkou* považováno období jednoho týdne. K naplnění všech znaků pojmu ublížení na zdraví, tak jak ho vymezuje zákon o obětech trestných činů, je dále nezbytné, aby tato porucha nebo onemocnění vyžadovaly lékařské ošetření. Lékařské ošetření tedy nemusí být u dané oběti skutečně provedeno, postačí, pokud daná porucha či onemocnění lékařské ošetření objektivně vyžadovaly.

Obsah pojmu **těžká újma na zdraví** již koresponduje s příslušným ustanovením trestního zákona. Mimo jiných vážných poruch zdraví nebo vážných onemocnění v zákoně výslovně uvedených se jedná taktéž o poruchu zdraví trvající **nejméně po dobu 6 týdnů**. Dle rozhodnutí *NS ČSR*, sp.zn. *6 To 39/82*, může být těžkou újmou na zdraví ve smyslu *§ 122 odst. 2 písm. i) trestního zákona*, i **duševní porucha trvající delší dobu**.

Stát neposkytne peněžitou pomoc, jestliže je oběť stíhána jako spoluobviněná nebo byla účastníkem daného trestného činu, dále v případech kdy nedala souhlas k trestnímu stíhání pachatele trestného činu nebo jej vzala zpět, anebo neposkytla orgánům činným v trestním řízení potřebnou součinnost zejména tím, že bez zbytečného odkladu bez vážného důvodu nepodala oznámení o trestném činu nebo jako svědek v trestním řízení využila s odvoláním na svůj poměr k pachateli práva odepřít výpověď.

Výše peněžité podpory je buď paušální – v případě **ublížení na zdraví ve výši 10.000,- Kč**, v případě **těžkého újmy na zdraví ve výši 50.000,- Kč**, anebo ve výši prokázané ztráty na výdělku v důsledku trestného činu a prokázaných nákladů spojených s léčením. **Maximální výše peněžité pomoci** je v těchto případech stanovena **na částku 200.000,- Kč**. Náklady na léčení a ztráta na výdělku (nebo jejich části) jsou propláceny pouze v případě, že již nebyly oběti proplaceny z titulu náhrady škody jiným subjektem, např. pachatelem, zaměstnavatelem pachatele anebo pojišťovnou. Pokud je oběti poskytována pomoc ve výši ztráty na výdělku, přihlédne se i k výdělku, který oběti ujde v budoucnosti. Prokáže-li oběť poté, co jí peněžítá pomoc již byla poskytnuta, že jí vznikla škoda vyšší, lze jí poskytnout peněžitou pomoc opětovně – je však v celkovém součtu omezena stanovenou maximální výší a lhůtou pro podání žádosti.

Pokud jde o **peněžitou pomoc poskytovanou osobám pozůstalým po oběti trestného činu**, je tato pomoc podle první věty ustanovení *§ 24 odst. 1 písm. c) zákona* poskytována pouze rodičům, manželovi, registrovanému partnerovi, dítěti nebo sourozenci zemřelého, a to za podmínky že v době jeho smrti s ním žili v domácnosti (dále jen „osoby pozůstalé“). Je tedy nezbytné, aby žádající osoba s obětí trestného činu dlouhodobě žila a společně s ním uhrazovala náklady na společné potřeby anebo tyto potřeby uspokojovala jinak než finančně, např. formou péče o domácnost.

Peněžítá pomoc dle ustanovení *§ 28 odst. 1 písm. c) zákona* je poskytována i osobám, kterým

zemřelý poskytoval výživu anebo byl výživu povinen poskytovat. Povinnost poskytovat výživu je založena přímo občanským zákoníkem, přičemž mezi zákonné vyživovací povinnosti patří také např. výživné mezi rodiči a dětmi a předky a potomky (§ 910 a násl. ObčZ), výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce (§ 920 ObčZ) anebo výživné rozvedeného manžela (§ 760 ObčZ). Tyto osoby jsou oprávněny žádat o peněžitou pomoc v případech, že byly naplněny podmínky pro vznik vyživovací povinnosti mezi touto osobou a zesnulou obětí trestného činu. Ačkoliv občanský zákoník v některých těchto případech rozsah vyživovací povinnosti omezuje, zákon o obětech trestných činů staví tyto osoby naroveň osobám pozůstalým. Případné snížení by mohlo být učiněno pouze za pomoci obecného ustanovení § 29 zákona - jak je uvedeno níže.

Peněžitá pomoc těmto osobám a osobám pozůstalým je poskytována v **paušální částce 200.000,- Kč a jde-li o sourozence zemřelého v paušální částce 175.000,- Kč**. I zde se vyplácená pomoc snižuje o součet všech částek, které oběť, resp. oprávněná osoba, z titulu náhrady škody již obdržela. Peněžitá pomoc poskytovaná oprávněným osobám z titulu smrti oběti **nesmí ve svém součtu přesáhnout celkovou částku 600.000,- Kč**. Pokud by peněžitá pomoc ve svém součtu přesáhla tuto částku, peněžitá pomoc poskytovaná každé oprávněné osobě se přiměřeně zkrátí.

Oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti a dítě, které je obětí trestného činu týrání svěřené osoby dle § 198 trestního zákoníku, jsou oprávněny žádat **náhradu nákladů spojených s poskytnutím odborné psychoterapie a fyzioterapie či jiné odborné služby zaměřené na nápravu vzniklé nemajetkové újmy**. Nemajetkovou újmou se přitom rozumí příkoří, které se neprojevuje v majetkové sféře, ale jinde např. v osobní sféře. Nepřímo však může mít i majetkové důsledky jako snížení výdělku, náklady na zmírnění nemajetkové újmy, aj. Náhrada nákladů se těmto obětem poskytuje ve výši skutečně vynaložených a doložených nákladů, a to **až do celkové výše 50.000,- Kč**.

Jestliže bylo oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti anebo dítěti, které je obětí trestného činu týrání svěřené osoby, v důsledku trestného činu zároveň ublíženo na zdraví či způsobena těžká újma na zdraví, **pak se musí tato oběť rozhodnout**, zda uplatní právo na peněžitou pomoc ve formě náhrady nákladů vynaložených na nápravu vzniklé nemajetkové újmy anebo zda bude požadovat peněžitou pomoc za ublížení na zdraví či způsobení těžké újmy na zdraví. **Kumulace těchto nároků není povolena.**

Peněžitá pomoc může být snížena nebo se nepřizná s přihlédnutím k sociální situaci oběti a k tomu do jaké míry oběť spoluzavinila vznik újmy a zda oběť využila všech zákonných prostředků, aby uplatnila nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy na pachateli nebo na jiné osobě, která je povinna škodu nahradit. Využití zákonných prostředků k uplatnění nároku lze spatřovat především v podání žaloby v občanskoprávním řízení anebo připojení se s nárokem na náhradu škody či nemajetkové újmy v trestním řízení. Z jazykového výkladu daného

ustanovení vyplývá, že při rozhodování o snížení anebo o nepřiznání peněžité pomoci musí být přihlédnuto ke všem třem stanoveným kritériím.

Peněžitá pomoc státu je poskytována **na základě žádosti adresované Ministerstvu spravedlnosti** v zákonné prekluzivní lhůtě, která je jednak stanovena subjektivně - **2 roky ode dne, kdy se oběť dozvěděla o újmě způsobené trestným činem**, a jednak objektivně - **nejpozději do 5 let od spáchání trestného činu**. Zákon v příslušném ustanovení stanovuje počátek běhu subjektivní lhůty na moment vědomosti oběti o vzniku *újmy*. Ačkoliv v jiných ustanovení daného zákona precizně odlišuje škodu na zdraví a majetkovou či nemajetkovou újmu, zde je lhůta vázána na vědomost pouze o *újmě*. Mám ale za to, že zákonodárce měl na mysli okamžik, kdy se oběť (případně žadatel) dozvěděla, že byla trestným činem způsobena smrt, škoda na zdraví nebo nemajetková újma.

Obeznamení oběti s újmou neznamená, že by musela zároveň znát její přesný rozsah a výši. Běh subjektivní lhůty taktéž není závislý ani na tom, kdy se oběť dozví, kdo za způsobení újmy odpovídá. Objektivní lhůta pak začíná běžet ode dne, kdy byl spáchán trestný čin. Trestný čin je spáchán v okamžiku, kdy došlo k naplnění všech znaků trestného činu, tedy včetně vzniku škodlivého následku ^[1]. Poslední den lhůty musí být žádost u Ministerstva spravedlnosti podána, nestačí její předání k poštovní přepravě.

Předpokladem pro poskytnutí peněžité pomoci je dle *§ 26 odst. 1 zákona* skutečnost, že pachatel trestného činu, kterým byla způsobena škoda na zdraví nebo nemajetková újma, byl uznán vinným nebo zproštěn obžaloby pro nepřičetnost. Vzhledem k výše uvedené prekluzivní lhůtě ale **bude mnohdy nezbytné podat žádost o peněžitou pomoc ještě v průběhu trestního řízení**. To je v souladu s účelem poskytnutí peněžité pomoci – tedy k překlenutí zhoršené sociální situace oběti. Ministerstvo spravedlnosti pak o žádosti rozhodne v souladu s *§ 26 odst. 2 písm. c) zákona*, tj. i bez vyhlášení konečného rozhodnutí ve věci, resp. právní moci tohoto rozhodnutí. Ministerstvo si pak samostatně musí posoudit, zda základě výsledku šetření orgánů činných v trestním řízení nejsou důvodné pochybnosti o tom, že se stal trestný čin, v důsledku kterého byla oběti způsobena smrt, škoda na zdraví nebo nemajetková újma. Za tímto účelem má právo nahlédnout do spisových materiálů. Stejně bude ministerstvo postupovat v případech, že trestní stíhání bylo zastaveno z důvodu podle *§ 172 odst. 1 písm. d)* nebo *e)* nebo podle *§ 172 odst. 2 trestního řádu* anebo pokud věc byla odložena z důvodu podle *§ 159a odst. 2 až 4 trestního řádu* nebo protože se pachatele nepodařilo zjistit, případně je trestně neodpovědný pro nepřičetnost.

Zákon v ustanovení *§ 31 odst. 5* uvádí, že změní-li se po podání žádosti o poskytnutí peněžité pomoci okolnosti, které mají vliv na posouzení žádosti o poskytnutí peněžité pomoci a stanovení její výše, **je žadatel povinen** na tyto okolnosti ministerstvo bezodkladně upozornit. Jedná se např. o vyhlášení konečného rozhodnutí v trestním řízení anebo uhrazení nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy ze strany povinných osob.

Ministerstvo spravedlnosti může vydat nové rozhodnutí ve věci, vyjde-li dodatečně najevo, že nebyly splněny podmínky pro poskytnutí peněžité pomoci, nebo podmínky pro její poskytnutí v přiznané výši. Vydáním nového rozhodnutí se původní rozhodnutí ruší. Jde zejména o případy, kdy došlo k částečné náhradě škody nebo nemajetkové újmy anebo bylo pravomocně soudně rozhodnuto, že skutek není trestným činem, nebo že se skutek vůbec nestal (např. případy rozhodnutí podle § 171 odst. 1, § 172 odst. 1 písm. a) nebo b) nebo podle § 226 písm. a) nebo b) trestního řádu). V takovém případě je vydáno rozhodnutí nové, které původní rozhodnutí ruší a Ministerstvo spravedlnosti je oprávněno požadovat již poskytnutou peněžitou pomoc nebo její část zpět. Jedná se o stanovení speciálního důvodu k provedení nového řízení ve smyslu § 101 písm. e) zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu. Zákon ani správní řád nestanoví žádné subjektivní či objektivní lhůty, ve kterých lze nové rozhodnutí vydat.

¹⁾ Autoři komentáře Jelínek, J. a kol. Zákon o obětech trestných činů. Komentář s judikaturou. Praha : Leges, 2013, na str. 141 odlišně uvádějí, že rozhodující je okamžik dokončení jednání pachatelem. Tento výklad odvozují od ustanovení o časové působnosti v trestním zákoníku.

V.

Nové právní předpisy

Ve sledovaném období od 23. 7. 2020 do 28.8. 2020 bylo vydáno celkem 32 předpisů a obdobných závazných aktů českého právního pořádku, z toho 5 sdělení ministerstev a jiných oprávněných orgánů, 0 sdělení úřadů, 0 sdělení Státní volební komise, 0 sdělení Národní rozpočtové rady, 3 nařízení vlády, 0 usnesení vlády, 8 vyhlášek, 12 zákonů, 0 úplných znění zákona, 3 nálezy Ústavního soudu, 0 sdělení Ústavního soudu, 0 ústavních zákonů, 0 usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, 0 Rozhodnutí vlády České republiky, 1 Rozhodnutí prezidenta republiky, 0 Rozhodnutí předsedy Senátu Parlamentu České republiky, 0 Zákonné opatření Senátu a 0 Usnesení Poslanecké sněmovny o schválení zákonného opatření Senátu.

Za monitorované období nebyl schválen žádný zásadní právní předpis či novela nebo změna již zásadního právního předpisu existujícího, který by byl stěžejně nápomocen v poradenské činnosti občanských poraden či který by byl výslovně spjat s obvyklými dotazy veřejnosti.

Za zmínku stojí – i když se přímo nedotýká sféry problémů řešených v občanských poradnách a byl by výslovně spjat s obvyklými dotazy veřejnosti – vydání právního předpisu, kterým je **Zákon č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony** – zákon obsahuje celou řadu změn v oblasti trestního

práva hmotného, např. zrušení institutu náhradního trestu odnětí svobody a jeho nahrazení přeměnou nezaplaceného peněžitého trestu v trest odnětí svobody podle zákonem stanoveného přepočtu, zrušení možnosti přeměny peněžitého trestu v jiné alternativní tresty, stejně tak jako změny v oblasti zahlazení při odsouzení k tomuto trestu. Na dvojnásobek se rovněž zvyšují hranice výše škody, prospěchu, nákladů k odstranění poškození životního prostředí a hodnoty věci. V oblasti trestního práva procesního pak jde třeba o prodloužení lhůt pro placení peněžitého trestu.

Vedle trestního zákoníku a trestního řádu jsou novelizovány rovněž zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních a zákon o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení.

Účinnosti zákon nabývá dnem 1. 10. 2020.

Pozn.) text psaný *zelenou kurzivou* je citace znění ustanovení z právního předpisu nebo výňatek z textu související literatury či výňatek z textu rozhodnutí orgánu anebo upozornění na odkaz ustanovení právního předpisu nebo dotčeného dokumentu

Zpracoval: JUDr. Karel J a r e š

Dne 30. srpna 2020